

ฝ้ายผูกแขน : วากกรรม บทบาทและการสร้างสัญญาในสังคมอีสาน

Cotton Rope for Binding Wrist: Discourses, Roles and Significations in Isan Society

ARTICLEINFO

Article history:

Received 20 DECEMBER 2021

Revised 27 APRIL 2022

Accepted 29 APRIL 2022

Available Online 30 APRIL 2022

กฤษณะ ครีกิพธี¹, อันุชลกุล ทับแสง²,
อนันตศักดิ์ พลแก้วงาม³, พรชากุต ครีบุญเรือง⁴,
พระครุศักดิ์ภรรมา奴วัตร⁵ และจินดา งามสุทธ⁶
Kritsana Srikokpho¹, Anuchsagoon Tubseang²,
Anantasak Ponkaewkes³, Phacharakrit Sribunrueang⁴,
Phrakrukampeedharammanuwat⁵ and Chinda Ngamsutdi⁶

ABSTRACT

This research aimed to: 1) study discourses, blessings speech in Isarn binding wrist ritual 2) study the role of the cotton thread for binding wrist or Fai Pook Khaen 3) to study the symbolism of the cotton thread in the northeastern society. The results found as follow;

1. There were 2 types of discourses for binding the wrists; 1) the discourse of teachings in Isarn blessing in binding wrist ceremony, and 2) the discourse of the greeting in the ceremony.

2. There were 3 characteristics of the roles of the cotton thread in Isan society; 1) the role of the solution to relieve the grievances, 2) the role of explaining the origin and importance of rituals, and 3) the role in the society norms preservative.

3. There were 3 characteristics for the cotton thread symbolism; 1) creating the sacred symbol, 2) creating sacred symbols through rituals, and 3) creating sacred symbols through the actions of the binders and participants in the ritual.

¹ โรงเรียนบ้านโนนปลาเข็ง ตำบลลูกเข้าห้อง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ประเทศไทย

Teacher of Ban Non Pla Keng School, Phu Khao Thong Sub-district, Nong Pok District, Roi-et Province, Thailand.

² โรงเรียนโนนแดงประชานุเคราะห์ ตำบลลัมฟ่อ อำเภอไทรเจริญ จังหวัดยโสธร ประเทศไทย

Teacher of Non Dang Pracha Nukror, Sompor Sub-district, Thai Chareon District, Yasothon Province, Thailand.

³ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ประเทศไทย

Lecturer of Thai Program, the Faculty of Education, Roi-et Rajabhat Universit, Thailand.

⁴ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ประเทศไทย

Lecturer of Thai program, the Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University Khon Kaen Campus, Thailand.

⁵ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ประเทศไทย

Lecturer of Thai program, the Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University Khon Kaen Campus, Thailand.

⁶ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ประเทศไทย

Lecturer of Thai program, the Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University Khon Kaen Campus, Thailand.

Corresponding author ; E-mail address : –

Cotton thread is a product of Buddhism, Brahmanism and belief in spirits, which affected to Isan society deeply. It is an inheritance of the thinking system, and the beliefs inherited from the past until the present.

KEYWORDS: COTTON ROPE / DISCOURSE / ROLE / SYMBOLISM

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาวิถีทางกรรมคำสอนและคำอวยพรในพิธีผูกแขนของลังคอมอีสาน 2) เพื่อศึกษาบทบาทของผ้ายผูกแขนในลังคอมอีสาน 3) เพื่อศึกษาการสร้างสัญญาณในผ้ายผูกแขนของลังคอมอีสาน ผลการศึกษา พบว่า

1. วิถีทางกรรมที่ใช้ในการผูกแขน แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) วิถีทางกรรมคำสอนในพิธีผูกแขนของลังคอมอีสาน และ 2) วิถีทางกรรมคำอวยพรในพิธีผูกแขนของลังคอมอีสาน

2. บทบาทของผ้ายผูกแขนในลังคอมอีสาน แบ่งเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) บทบาทในการเป็นทางออกของการคลายความเด็บช้อด 2) บทบาทในการอธิบายที่มาและความสำคัญของพิธีกรรม และ 3) บทบาทในการรักษาปัทสถานของลังคอม

3. การสร้างสัญญาณในผ้ายผูกแขน แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) การสร้างสัญญาณความศักดิ์สิทธิ์ 2) การสร้างสัญญาณความศักดิ์สิทธิ์โดยผ่านพิธีกรรม และ 3) การสร้างสัญญาณความศักดิ์สิทธิ์ผ่านการกระทำของผู้ผูกและผู้เข้าร่วมพิธีกรรม

ผ้ายผูกแขนเป็นผลผลิตของการนับถือพระพุทธศาสนา ศาสนาพราหมณ์ และความเชื่อเรื่องผี ทำให้ผ้ายผูกแขนมีอิทธิพลต่อสังคมอีสานมาก และเป็นมรดกในระบบความคิด ความเชื่อที่สืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบันโดยไม่มีวันเลื่อมสูญ

คำสำคัญ: ผ้ายผูกแขน / วิถีทางกรรม / บทบาท / การสร้างสัญญาณ / ลังคอมอีสาน

บทนำ

ลูกพึ่งลังคอมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ท่ามกลางความทันสมัย เทคโนโลยี ที่ก้าวสั้นเข้ามา มีบทบาทต่อวิถีสังคมมนุษย์ ทำให้ค่านิยม ความเชื่อ และวัฒนธรรมประเพณีดังเดิมถูกความทันสมัย วัตถุนิยม และ การสร้างความหมายใหม่กளືความเป็นประเพณีนิยมเข้าไปทุกขณะ

ภาคอีสานหรือภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภูมิภาคที่มีชนชาติใหญ่ที่สุดในประเทศไทย การดำเนินชีวิต วิถีสังคมภาคอีสาน สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมที่หลากหลายผ่านสถาบันชีวิต ลังคอม และลิ่งแวดล้อม ที่มีคติความเชื่อ และค่านิยมของลังคอมเป็นเครื่องหล่อหลอม ควบคุม และกำหนดพฤติกรรมของคนในลังคอมภาคอีสาน ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งเสียชีวิตให้ไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งล้วนเป็นวิถีทางที่เกิดจากการดำเนินชีวิตประจำวัน

การนับถือศาสนาในลังคอมอีสานเป็นศาสนาที่ผสมผสานระหว่างศาสนาพุทธ ศาสนาพราหมณ์ และศาสนาพื้นเมืองมาต่อสังคมอีสาน เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างสรรค์วัฒนธรรมจากต้นตอที่ตั้งปัจจุบัน และ ยังคงรักษาไว้ด้วยความเชื่อ เช่น สีต 12 คง 14 “ชุมชนชาวอีสานนั้นมีลักษณะของความเชื่อที่เป็นการผสมผสานระหว่างพุทธศาสนาแบบชาวบ้านและความเชื่อเรื่องผี ซึ่งแสดงออกในรูปของลิ่งศักดิ์สิทธิ์ สัญลักษณ์ และ ตัวบุคคล โดยพิธีกรรมและประเพณีที่เกี่ยวกับผีจะแสดงออกในลักษณะของการ เช่นสรวง ไม่ว่าจะเป็นผีแบบดี หรือผีแบบร้าย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความสุข สงบในการอยู่ร่วมกัน ของคนในชุมชน อีกทั้งยังเป็นการบำบัดรากษารโรค แต่พิธีกรรมและประเพณีที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา จะแสดงออกในรูปของสัญลักษณ์แห่ง

ความดึงดัน เป็นที่พึงทางจิตใจ เป็นหนทางแห่งการหลุดพ้น ยังเป็นล่วนสำคัญที่คนในชุมชนยึดถือและปฏิบัติ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ยังถือเป็นบรรทัดฐานทางสังคมเล่มีอิทธิพลอย่างมากของชาวบ้าน โดยใช้ผ่านความเชื่อ ว่าทุกร่มพิธีกรรมในสังคม (ปิยะลักษณ์ เพชรวรรณ, 2559)

สังคมอีสานมีความเชื่อเกี่ยวกับ “ขวัญ” ซึ่งเชื่อว่าขวัญเป็นส่วนหนึ่งในร่างกายมนุษย์หรือทางพุทธศาสนาเรียกว่า อาการ 32 หากบุคคลใดมีความเจ็บป่วยด้วยสาเหตุใดก็ตาม คนอีสานจะมีพิธีเรียกขวัญหรือ “สูญขวัญ” เพื่อให้สร้างกำลังใจให้เข้มแข็ง และสามารถต่อสู้กับความเจ็บป่วยได้ การผูกแขนเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในพิธีสูญขวัญ เนื่องจากหมอยสุกด้วนและบุคคลที่เข้าร่วมพิธีสูญขวัญจะใช้ผ้ายผูกแขนที่ผ่านพิธีกรรมดังกล่าว ผูกที่ข้อมือของผู้รับการเรียกขวัญ เพื่อเป็นสัญญาที่เป็นรูปธรรมว่า บุคคลได้รับการเรียกขวัญแล้ว

ผ้ายผูกแขน เป็นคติความเชื่อในสังคมอีสานที่สืบทอดทางการนับถือศาสนา (พุทธ พระมหาณ ผีชาติพันธุ์ ภาษา และวัฒนธรรม เชื่อมโยงกับสภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ที่ปะปนอยู่กับความสุข ความทุกข์ ความนึกคิดในการดันหน้าทางออกให้กับตนเองในแต่ละวัน และเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นศิริมงคล และการปัดเป่าความเป็นอัปมงคล ซึ่งการผูกข้อมือเป็นวัฒนธรรมระดับครอบครัว ระดับเครือญาติ และชุมชนที่สร้างความใกล้ชิดสนิทสนม ความรักความอบอุ่นได้เป็นอย่างดี ในเชิงจิตวิทยา ผ้ายผูกแขนถือว่าเป็นการสร้างเสริมพลังด้านบวก เพื่อสร้างความเชื่อมั่น และมั่นคงในการก้าวเดินของชีวิต แสดงให้เห็นบุพบาทของผ้ายผูกแขน ต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมอีสาน เช่น บทบาทเป็นเครื่องระลึกถึงกัน บทบาทเป็นกุญแจลับัยให้เข้าถึงความดี บทบาทเป็นเครื่องมือจัดระเบียบและช่วยสังคม ฯลฯ ซึ่งก่อนผ้ายผูกแขนจะมีบทบาทต่อวิถีชีวิตในสังคมอีสาน ผ้ายผูกแขนอาจเกิดจากการสร้างสัญญาให้ผ้ายผูกแขนเป็นผ้ายศักดิ์สิทธิ์ ผ่านมิติเชิงอำนาจเหนือธรรมชาติ ฉะนั้น “ผ้ายจึงเป็นวัตถุพิธีที่สำคัญสำหรับการผูกแขน มีการประกอบสร้างผ้ายผูกแขนให้เป็นผ้ายศักดิ์สิทธิ์ คือความศักดิ์สิทธิ์ของผ้ายในมิติที่มาจากการพื้นที่คัตตีสิทธิ์ ความศักดิ์สิทธิ์ของผ้ายในมิติของผู้เสกสร้างความศักดิ์สิทธิ์ของผ้ายในมิติของคำเรียกชาน ที่ให้ความหมายผ่านถ้อยคำภาษา ซึ่งบุคคลเมื่อได้รับการผูกแขนจากผ้ายดังกล่าวจะมีความมั่นใจ ว่าเมื่อผ้ายศักดิ์สิทธิ์ถูกมัดติดข้อมือของตนเมื่อได้กันหมายความว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์เริ่มทำงานในการปกป้องคุ้มครองรักษา” (พงศ์ชรัส จรูญธิติวัฒน์ และคณะ, 2560)

ວັດຖຸປະສົງຄໍ

1. เพื่อศึกษาวิชาทุกรายการคำสอนและคำอวยพรในพิธีผูกแขนของสังคมอีสาน
2. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้ผูกแขนในสังคมอีสาน
3. เพื่อศึกษาการสร้างสัญญาณในผู้ผูกแขนของสังคมอีสาน

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูล

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วยคนที่ตั้งถิ่นฐาน และมีภูมิลำเนาจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นตัวแทนของคนอีสาน เนื่องจากมีประเพณีและประวัติบ้านที่มีเชื่อเลี้ยงในการประกอบพิธีเกี่ยวกับการทำฝ้ายผูกแขน ผูกจัจย์จึงเลือกเป็นกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ โดยไม่จำกัดเพศและความรู้ เป็นผู้ถ่ายทอดประเพณีทางวัฒนธรรมของตนเกี่ยวกับวิถีทางการบ้าน บุพเพศ และการสร้างสัญญาในฝ้ายผูกแขนของสังคมอีสาน

2. ຜິ່ນເຂົ້າມລ

ຜູ້ໃຫ້ຂໍອມໆລ ໄດ້ແກ່ ພະສົງໝໍແລະປະຈຸ່ງໝາວບ້ານ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยมีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Non -Structured Interview) เป็นการพูดคุยสนทนาก oy่างอิสระ ซึ่งผู้สัมภาษณ์ไม่ได้ตั้งคำถามหรือเตรียมเนื้อหาไว้ล่วงหน้า เพียงแต่กำหนดประเด็นของการสัมภาษณ์ไว้ ดังนี้

1. ความเชื่อและพิธีกรรมในชุมชน
2. ผ้ายอกแซนและพิธีกรรมการผูกแซนในชุมชน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. สำรวจแหล่งข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ยังไม่ได้รับการรักษา โดยสำรวจด้านเอกสาร ตำราวิชาการทั่วไปที่เขียนถึงประเพณี และพิธีกรรมในสังคมอีสาน และ 2) สำรวจแหล่งข้อมูลเป็นองค์รวมที่เกี่ยวกับพื้นที่กลุ่มบ้านที่เกี่ยวข้อง และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยการล้มภายน้ำ ประชุมชาวบ้าน หรือผู้มีความรู้ ประกอบด้วย ประสบการณ์ และประชุมชาวบ้าน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 14 กุมภาพันธ์ และ 15 มีนาคม 2563

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ศึกษาความจำของผู้ให้สัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ในการออกแบบทฤษฎีว่าทกรรม บทบาท และสังคมไทย ดังนี้

1. วิเคราะห์/ตีความว่าทุกร่มคำสอนและคำอวยพรในพิธีผูกแขวน
2. วิเคราะห์/ตีความบทบาทของผ้ายผูกแขวน
3. วิเคราะห์/ตีความการสร้างสัญญาในผ้ายผูกแขวน

ផលការវិទ្យា

1. วิชากรรมคำสอนและคำอวยพรในพิธีผกแขวนของลังคอมีสาน

1.1 วิชากรรมคำสอนในพิธีผูกแขนของสังคมอีสาน

พบว่าบทกรรมคำสอนที่ใช้ในการผูกแขนของสังคมอีสาน มี 2 แบบ ได้แก่

1. ราชกิริยาคำสอนเชิงพุทธปรัชญา เป็นคำสอนที่สอดคล้องกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ให้แนวทาง วิธีคิด โดยมุ่งเน้นไปที่การเตือนใจ ข้อคิดในการดำเนินชีวิต และการแก้ไขพฤติกรรม นอกจากความมุ่งหมายดังกล่าวแล้วยังส่งผลต่อสังคมในวงกว้างอีกด้วย นั่นคือ สังคมเกิดความสงบสุข สามัคคี รักใคร่ ปรองดอง เช่น พระราชธรรม 4 สังคหสวัสดิ 4 ธรรมมีอุปการะมาก เป็นต้น

ตัวอย่างเช่น

ให้มาชักสมอักษรฯ มีอีกหนึ่งกลุ่มผลงานแต่งการแต่งงาน กะให้อ่ายดีมีแสง ให้เจ้าได้ถือไม้ยอดทองตะบองยอดเพชร ให้ยักษ์แพงกันมีน้ำอุดน้ำหนาเดือดผ้ากับเมียนนั่นนะ เว่ากันกะให้มันม่วนมันคง หู้จักเชื้ดผู้จักช่วนช้อยกัน กับอย่าชี้ค้านคันชี้ค้านแล้วเชื้ดหยังกะบ่เจริญเด้อ สาธุ สาธุ”

(เกิด ศรีวารಮย์ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓) สัมภาษณ์

จากตัวอย่างหมายถึงขอสิ่งไม่ดีให้หนี สิ่งที่ดีให้เข้ามา สาธุคุณพระพุทธ พระธรรม และพระสังฆ ขอให้มาปกป้องคุ้มครอง วันนี้ลูกหลวงของข้าพเจ้าแต่งงาน ขอให้อูฐเป็นสุข ให้รักกัน มีความอดทน พูดกันให้สุภาพโพเราะ รู้จักทำมาหากินช่วยกัน และอย่าเกียจคร้าน

จากว่าทกรรມกล่าวถึงคำสอนเกี่ยวกับการครองเรือน ครองคู่ การปฏิบัติต่อภันทั้งต่อคู่ ครองและญาติพี่น้อง เมื่อเปรียบเทียบตามแนวพุทธปรัชญาแล้ว คำสอนที่เกี่ยวกับการครองเรือน ซึ่งสอดคล้องกับพระราواสธรรม ๔ ธรรมสำคัญรับผู้ครองเรือน (บุญมี แท่นแก้ว และคณะ, ม.ป.ป) มากที่สุด ดังนี้

1. สัจจะ สัตย์ชื่อตระหงต่อภัน
2. หมั่น รู้จักช่วยชื่อของตนเอง
3. ขันติ ความอดทน
4. จัคค ஸลัลให้เป็นสิ่งของ ของตนแก่คนที่ควรให้ตามสมควร

ในว่าทกรรມข้างต้นปรากฏหลักคำสอนว่าด้วยธรรมสำคัญรับผู้ครองเรือน (พระราواสธรรม ๔) ปรากฏ ๒ ประการ ได้แก่ หมั่น รู้จักช่วยชื่อของตน และขันติ ความอดทน กล่าวดีอีก สาธุคุณพระยาต้องมีความอดทนอดกลั้นต่อสิ่งที่เข้ามากระทบหักห้ามในเมืองภายนอก ดังที่กล่าวในว่าทกรรມข้างต้นว่า “...ให้ยักษ์แพงกันมีน้ำอุดน้ำหนาเดือดผ้ากับเมียนนั่นนะ เว่ากันกะให้มันม่วนมันคง หู้จักเชื้ดผู้จักช่วนช้อยกัน...” หมายถึง ให้รักใคร่ป่องดองกัน มีมานะอดทนหนักเอาเบาสู้

นอกจากนี้ยังปรากฏหลักธรรมที่นอกเหนือจากนี้อีก ได้แก่ ปิยวาจา หมายถึงว่าจาสุภาพ (ธรรมในสังคตุ ๔) นั่นคือ “เว่ากันกะให้มันม่วนมันคง” และการรู้จักสามัคคีกัน (สุขในสังคมสังคมสามัคคี ความพร้อมเพรียงของหมู่คณะนำสุขมาให้) นั่นคือ “หู้จักเชื้ดผู้จักช่วนช้อยกัน”

สรุปได้ว่าว่าทกรรມคำสอนเชิงพุทธปรัชญา เป็นคำสอนของปราชญ์อีสานซึ่งได้รับอิทธิพลจากการนับถือพระพุทธศาสนา ซึ่งพระพุทธเจ้าได้บัญญัติไว้เป็นแนวทางสำหรับพุทธศาสนาในการปฏิบัติธรรมและการดำเนินชีวิตประจำวัน

2. ว่าทกรรມคำสอนตามคติชาวบ้าน เป็นคำสอนที่ผสมผสานหลักทั้งสอง派 ซึ่งมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพ และสภาพแวดล้อม จนหล่อหลอมรวมเป็นคำสอนที่ผลิตขึ้นในบริบทของสังคมอีสาน ซึ่งทิศทางและจุดมุ่งหมายของคำสอนแบบบุตติชาวบ้าน มุ่งไปที่การจัดร่องสังคมและการส่งเสริมความประพฤติของคนในสังคมให้อยู่ภายใต้กรอบศีลธรรม จริยธรรมของพระพุทธศาสนาและประเพณีวัฒนธรรมโบราณอีสาน เช่น คำสอนในการเคารพเชื้อพันธุ์ตามความดี คำสอนว่าด้วยการให้รู้จักบุญชพระกอนจะเข้าอน เป็นต้น

ตัวอย่างเช่น

“สาธุเด้อ นະโมตั้สละแล้ว อุอะเป็นที่เพิง กันเตมาเบิ่งเจ้าพระคุณแก้วหน่อสาม อันอโริ คาย ໃນก้ายให้หนีหลีก อย่าได้มาอยู่ด้วย ดึงเจ้าให้ผีกหนี เจ้าหากมีขันห้ามมาสมมาพ่อภับแม่ เทวดาอยู่เทิง พักสิตาจ้องตาม...”

(เหลี่ยง ศรีวิกโพธิ์ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓) สัมภาษณ์.

จากว่าทกรรມข้างต้นปรากฏคำสอนที่เป็นคติชาวบ้าน คือ “...เจ้าหากมีขันห้ามมาสมมาพ่อ

กับแม่ เทวภาคย์เทิงฟ้าสิตาจั้งชองตาม..." เป็นคำสอนในการเคารพบุชาบิดามารดา โดยทุกวันพระหลังจาก ที่สวดมนต์บูชาพระรัตนตรัยเรียบร้อยแล้ว ให้ลูกน้ำขัน 5 ประกอบด้วยดอกไม้ 5 คู่ และเทียน 5 คู่ ไปขอนมา ต่อบิดามารดาหรือผู้อาวุโสในบ้าน ในลิ่งที่เดยล่วงเกินทั้งทางกาย วาจา และใจ และขอให้ท่านช่วยอบรมสั่ง สอนให้พรเพื่อความเป็นมงคล โดยมากมักจะนำผ้าผูกแขนมาผูกให้ในขณะสั่งสอนและให้พร

การผูกแขนถือเป็นกิจวิธีอย่างหนึ่งของบรรษัทชีวะที่ใช้พิธีกรรมในการอบรมสั่งสอนลูก หลาน ซึ่งผู้รับการผูกแขนจะไม่รู้สึกว่ากำลังถูกอบรมสั่งสอนโดยตรง แต่จะรู้สึกว่าเป็นการเข้าร่วมพิธีกรรมทาง จิตวิญญาณ ถือว่าคำพูดเป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรม ซึ่งคำพูดคำสอนนั้นจะหยังรากลึกถึงใจของลูกหลาน และจะแสดงออกทางพุทธิกรรมเป็นไปตามสิ่งที่ผู้ผูกแขนต้องการให้เป็นโดยอัตโนมัติ

สรุปได้ว่าวาทกรรมคำสอนตามคติชาวบ้าน เป็นวิทยากรรมที่ช่วยส่งเสริมพุทธิกรรมของ บุคคลให้เป็นไปในทางที่ถูกต้อง ภายใต้กฎหมาย ศีลธรรม และจริยธรรมของท้องถิ่น รวมทั้งพุทธิกรรม ในการแสดงออกต่อบุคคลรอบข้างด้วย

2. วิทยากรรมคำอวยพรในพิธีผูกแขนของสังคมอีสาน

พบว่าวาทกรรมคำอวยพรที่ใช้ในการผูกแขนของสังคมอีสาน มี 2 ประเภท ได้แก่

2.1 วิทยากรรมคำอวยพรเชิงอำนาจ เป็นคำอวยพรที่ແงด้วยอำนาจในการสร้างจุดเปลี่ยน ด้านใดด้านหนึ่ง ผ่านภาษา ซึ่งอาศัยอำนาจเหนือธรรมชาติของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และบุคคลผู้มีสถานภาพสูงกว่า หรืออำนาจของตนเอง (ผู้ผูก) ที่มีพระคุณต่อผู้รับการผูก ซึ่งปรากฏ 4 วิทยากรรม ดังนี้ 1) วิทยากรรมเชิงอำนาจ ของพระรัตนตรัย 2) วิทยากรรมเชิงอำนาจของผ้ายศักดิ์สิทธิ์ 3) วิทยากรรมเชิงอำนาจของพระค่า 4) วิทยากรรม เชิงอำนาจซ้ายขวา ดีกดี เช้า แล้ว 5) วิทยากรรมเชิงอำนาจของบุพการีที่มีต่อชีวิต

ตัวอย่างเช่น วิทยากรรมเชิงอำนาจของบุพการีที่มีต่อชีวิต

“...ให้อัญเชิญนำพ่อนำแม่ ให้อัญเชิญมีแขง...”

(สมปอง ท่านะเวช 15 มีนาคม 2563) สัมภาษณ์.

หากตัวอย่างมีวิทยากรรมที่ใช้อำนาจของบุพการีมากล่าวอ้างก่อนแล้วจึงตามด้วย ความประณญา ที่ต้องการให้เป็นไป กล่าวคือ ผู้ผูกแขนจะกล่าวถึงชีวัติของผู้รับการผูก แล้วจึงเชิญชีวัตินั้นให้มาอยู่บ้านเรือน นั่นหมายถึงมาอยู่กับครอบครัว ซึ่งเมื่อมาอยู่กับครอบครัวแล้วแสดงว่าอยู่ภายใต้ความดูแลของบิดา มารดา ผู้ มีอุปการะ ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะดูแลให้ความช่วยเหลือ เอาใจใส่ ให้ความรักความอบอุ่น ความปลดภัย อีก นัยหนึ่งบุพการีประกอบด้วยความรักความปรารถนาติดต่อบุตร เมื่อมาอยู่กับบ้านเรือนของตนแล้ว บิดามารดา ย่อมให้ความคุ้มครองแก่บุตร เพราะบิดามารดา ได้ชื่อว่า “เป็นพระ母ของบุตร”

สรุปได้ว่าวิทยากรรมเชิงอำนาจเป็นคำพูดที่ใช้ชักล่าวถึงสิ่งที่เหนือกว่า ล่วงกว่า เพื่อให้เกิด ปฏิกริยาอย่างได้อย่างหนึ่ง ซึ่งในการผูกแขนเป็นการอ้างถึงอำนาจศักดิ์สิทธิ์ด้านบกบล ล้างอำนาจด้านลบ โดยอำนาจนั้นเกิดขึ้นเพราความเชื่อ ความศรัทธาของสังคม

2.2 วิทยากรรมคำอวยพรที่เกี่ยวกับเพศรัฐ เป็นการอวยพรให้ผู้รับการผูกแขนตระหนักริบุน ในการ สร้างโครงสร้างครอบครัวให้สมบูรณ์ ซึ่งประกอบด้วยพ่อ แม่ และลูก นอกจากนี้ยังเป็นการอวยพรที่ແงด้วย วิธีการร่วมเพศ กล่าวคือ หั้งสองฝ่ายต้องกระปรี้กระเปร่า จึงจะสามารถร่วมเพศกันด้วยความรู้สึกดี และเกิด เป็นชีวิตจิตวิญญาณขึ้นได้

ตัวอย่างเช่น

“จะให้อัญเชิญ ให้ลูกเต็มบ้านหลานเต็มเมือง ความเจ็บอย่างได้ความให้อย่าลืม”

(เกิด ศรีวาระมย 3 กุมภาพันธ์ 2563) สัมภาษณ์.

จากด้วยอย่างจะเห็นว่าความหมายโดยตรงของคำว่า “อยู่ดีมีแข็ง” คือ ขอให้อยู่เย็นเป็นสุข ล่วงความหมายแห่งคือ การมีเพศสัมพันธ์ระหว่างชายกับหญิง หรือระหว่างเพศอื่น ๆ (อยู่ดีมีแข็ง) นั่นหมายถึงก่อนที่จะมีลูกเต็มบ้านหลานเต็มเมือง คือต้องมีการร่วมเพศกันเกิดขึ้น

สรุปได้ว่าทั้งกรรมคำอย่างพรที่เกี่ยวกับเพศวิถี เป็นคำพูดเรื่องเพศวิถีผ่านถ้อยคำที่ผู้หญิงแซนส์เรื่องผู้รับการผูกแซน โดยมีทั้งความหมายโดยตรงและความหมายแฝง หรือสองแง่สองฝ่ายซึ่งเป็นการสร้างความตระหนักรให้เห็นถึงการสร้างครอบครัวที่มั่นคง

2. บทบาทของผู้หญิงแซนในสังคมอีสาน

2.1 บทบาทในการเป็นทางออกของการคลายความดับข้องใจ ซึ่งแบ่งออกได้ 4 ประเภท ดังนี้

2.1.1 ผู้หญิงแซนเป็นเครื่องสร้างศิริมงคล ผู้หญิงแซนเป็นศิริมงคลต่อชีวิต กล่าวคือ เมื่อใช้ผู้หญิงแซนผูกรัดที่ข้อมือแล้ว ถือว่าเป็นการยอมรับในพลังอำนาจด้วยศักดิ์สิทธิ์ ความเป็นศิริมงคลและคำอย่างพรที่ผู้หญิงให้ แฟเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของร่างกายและจิตวิญญาณ ทำให้มีความเห็นใจแన่น เข้มแข็งทั้งภายนอกและภายใน นั่นคือ มีภูมิคุ้มกันที่ดี สามารถรวมกำลังป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดในสังคมทั้งด้านภาษาภาพ และด้านความเชื่อความครัวท่าในจิตวิญญาณ

2.1.2 เป็นเครื่องปัดเป่าสิ่งอับมงคล เป็นการใช้ผู้หญิงแซนผูกขั้วญี่ปุ่นกำลังใจให้อยู่กับตัว หรืออีกนัยหนึ่งเป็นการใช้ผู้หญิงแซนเพื่อป้อนหรือถ่ายทอดพลังอำนาจด้านบวกเข้ามายังลับล่างพลังอำนาจด้านลบ โดยอ้างถึงอำนาจการมีที่เหนือกว่า เช่น อำนาจคุณพระรัตนตรัย อำนาจของเทวดาพ้าแตนและพ่อคุณเป็นต้น หรือแม้แต่รูปภาษา นั่นคือ ภาษาบาลีเป็นภาษาที่พระพุทธเจ้าเลือกใช้เผยแพร่พระพุทธศาสนา ถือว่าเป็นภาษาศักดิ์สิทธิ์หรือภาษาของเทพที่เหนือกว่าทุกภาษา

2.1.3 เป็นเครื่องยืดเหยียดใจและระลึกถึงกัน ผู้หญิงแซนถือเป็นวัตถุพิธีอย่างหนึ่งที่เป็นเครื่องยืดเหยียดใจและระลึกถึงบุพการีหรือโศกกรรมตามที่เป็นผู้หญิงแซนให้ เสมือนเป็นพันกระสัญญาหรือสายใยที่เชื่อมโยงกันทางความรู้สึกนึกคิดและจิตวิญญาณ กล่าวคือ ผู้หญิงแซนแทนสิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น คุณพระรัตนตรัย พระคุณของบุพการี ตลอดจนคำสอน คำอย่างพร และคำพูดที่ผู้หญิงแซนให้ พูดในขณะนั้น เหมือนเป็นเครื่องเก็บบันทึกประทับลงสู่ใจ โดยเมื่อเห็นผู้หญิงแซนที่ข้อมือเมื่อได้กิจยังตราตรึงใจไม่ลบเลือน ถึงแม้การผูกแซนในวันนั้นจะผ่านมาแล้วก็ตาม

2.1.4 เป็นการรวมกำลังใจ เป็นการนำพลังจิตแห่งความปรารถนาไปรวมในจุดเดียวกัน ผ่านผู้หญิงแซนที่ล่ำมอปให้แก่กัน เหมือนนำแง่ร้ายหายหาย ฯ ขัน นำมาส่องเพื่อรวมแสงของดวงอาทิตย์ให้ตกในจุดเดียว ทำให้เกิดพลังงานที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ การที่นำผู้หญิงแซนของหลาย ๆ คน มาผูกกันข้อมือของบุคคลก็เช่นกัน เป็นการรวมแรงอธิษฐาน ความรัก ความปรารถนาดีอย่างแรงกล้าส่งผ่านสู่บุคคลที่รับการผูกแซน ให้เกิดพลังด้านบวก เกิดกำลังใจ สามารถต่อสู้กับปัญหาด้านมืดของชีวิตได้

สรุปได้ว่าบทบาทในการเป็นทางออกของการคลายความดับข้องใจ เป็นเรื่องของความรู้สึกภาษาในจิตใจที่ชาวอีสานพยาามหาทางออก เนื่องจากมีความไม่สงบใจที่อาจเกิดจากการกระทบจากสิ่งภายนอก ทำให้ขุนข้องหมองใจ จึงต้องหาวิธีการเพื่อผ่อนคลายจากเรื่องเหล่านั้น

2.2 อธิบายที่มาและความสำคัญของพิธีกรรม ดังนี้

เป็นภูศิลป์อย่างให้เข้าถึงความดี ผู้หญิงแซนไม่เพียงเป็นเรื่องของจิตวิญญาณเท่านั้น แต่เป็นวัตถุทางภาษา ใช้สำหรับการสื่อสารอย่างหนึ่งที่กำลังแสดงเป็นนัยยะทางภูศิลป์อย่างให้เข้าใจและเข้าถึงหลักธรรมที่อธิบายเป็นข้อความภาษาได้ค่อนข้างมาก เมื่อเปรียบเทียบกับการให้คุณายในการปฏิบัติ ได้แก่ ไดรลิกษา ประกอบด้วย ศีล สมาริ ปัญญา ดังนี้ 1) ศีล เป็นเครื่องรักษาภัยและว่าจารให้เป็นปกติ ขณะที่กำลังรับการผูกแซนผู้หญิงแซนมีความสำรวมภัยอย่างสงบเรียบร้อย สงบ ไม่จากเคราพในพิธีกรรม พร้อมจะรับความเชื่อและอุดมการณ์ 2) สมาริ เป็นการจดจ่ออย่างแน่นในลิ้นที่ทำ กล่าวคือ ในขณะเข้าร่วมพิธีกรรม

ผู้ผูกแขนมีจิตมั่นคง ตั้งมั่นในตน ไม่ว่าภัยแวงต่อการมั่นภัยนอก หรืออาจถึงขั้นรวมจิตเป็นหนึ่ง ทำให้โครงสร้างภัยในจิตใจเกิดพลังทางบวก ภูมิคุ้มกันที่ดี สามารถสร้างกำลังใจ ความมั่นคง ความเข้มแข็งให้เกิดขึ้น เมื่อมีสิ่งเข้ามากระทบหั้งภัยนอกและภัยใน 3) ปัญญาคือความรอบรู้ การคิดได้ ในขณะนี้ผูกแขนมีการใคร่ครวญพิจารณาในวิธีกรรมคำสอน และมีความบันเทิงเริงใจในคำอยพร ทั้งนี้ปัญญาคือการจดจ่ออย่างแนบเนียน การพินิจสารตตตะหรือแก่นสาร แล้วเกิดการคิดได้ในสิ่งที่เป็นข้อคิดในขณะนั้นหรือหลังจากนั้นก็ตาม ย่อมเป็นแนวทางนำพาชีวิตสู่การดำเนินการในสังคมภัยได้รอบคีลธรรมและภูมาย สำหรับกุศลlobay ที่แหงไว้ในฝ่ายผูกแขนในระดับชุมชน มีดังนี้ 1) กุศลlobay ในความรักความสามัคคี สังคมอีสานเป็นภาพชนบทที่ห่างไกล แห่ง แล้ง แต่มีความเจริญทางด้านจิตนิยมมากกว่าความเจริญทางด้านวัฒนธรรม ซึ่งฝ่ายผูกแขนถือเป็น สิ่งสำคัญ ที่มอบให้กันด้วยความจริงใจมากที่สุด 2) กุศลlobay ในการสร้างและรักษาภารกิจต่างๆ การผูกแขนสามารถให้กันได้ ทุกคน ซึ่งเป็นการสร้างความสัมพันธ์จากคนที่ไม่รู้จักกันกล้ายเป็นคนรู้จักกัน จากคนที่รู้จักกันอยู่แล้วก ลายเป็นคนที่รู้จักกันอย่างแนบเนียน

สรุปได้ว่าบทบาทด้านการอธิบายที่มาและความสำคัญของพิธีกรรม การรวมกันของหลายแนวคิดพุทธ พระมหาณ ผู้ ในฝ่ายผูกแขน ซึ่งแต่ละแนวคิดโดยเฉพาะศาสนาที่มีจุดหมายของการนับถือ ดังนั้น จึงเป็นอาศัยสิ่งเหล่านี้เพื่อเป็นการเข้าถึงจุดหมาย เหมือนคนที่อ่อนแอกำชามแม่น้ำก็ต้องอาศัยขอนแม่น้ำในการข้ามฟาก ส่วนคนที่แข็งแรงอาจจะลอดข้ามได้สบายโดยไม่ต้องอาศัยวัตถุใดเป็นเครื่องนำพา

2.3 บทบาทในการรักษาปัทสสถานของสังคม ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

2.3.1 เป็นเครื่องมือจัดระเบียบสังคม ฝ่ายผูกแขนแบ่งด้วยมิติของความเชื่อที่ผังรากลึก ลงในจิตใจของชาวอีสานมาช้านาน หรือเป็นระบบความคิดความเชื่อที่มีความแข็งแกร่งมาก ซึ่งความเชื่อนั้น เป็นเรื่องของความพึงพอใจที่จะเชื่อของแต่ละบุคคล และเป็นการสนองความประนีประนอมอย่างแรงกล้า ทำให้คนในสังคมอีสานมีแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกันไปในทิศทางเดียวกัน ดังนั้น นอกจากภูมิคุ้มกันของสังคมที่ครอบคลุมบุคคลไว้แล้ว ยังมีข้อบังคับบันพื้นฐานของความเชื่อที่จะจัดระเบียบสังคมให้น่าอยู่

2.3.2 เป็นการร่างสังคมและรักษาประเพณี ฝ่ายผูกแขนเป็นวัตถุพิธีที่เป็นผลผลิตมา จากพุทธ พระมหาณ ผู้ ซึ่งแบ่งฝั่งด้วยอ่านใจ อุดมการณ์ และความคาดหวังของสังคม เหล่านี้เป็นสิ่งที่สามารถ ช่างความเป็นสังคมไว้ได้ นั่นคือ เมื่อมีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมร่วมกัน เป็นกิจกรรมที่สังคมถือปฏิบัติสืบท่อ กันมาจนกล้ายเป็นขับ เช่น การสูชวััญแต่งงาน การสูชวััญครูผู้ช่วย เป็นต้น จะมีการนำฝ่ายผูกแขนมาผูกที่ข้อมือ เพื่อเป็นการรำงไว้ซึ่งการรวมกลุ่ม รวมความรักความสามัคคีให้เกิดขึ้นอีก

การรักษาปัทสสถานของสังคมเป็นเรื่องของกติกาในสังคมที่คนในสังคมต้องถือปฏิบัติ เพื่อให้เป็น แบบแผนในทิศทางเดียวกัน ดังนั้นฝ่ายผูกแขนจึงเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่ช่วยให้สังคมมีระเบียบวินัยมากขึ้น ผ่านวิธีกรรมที่สังคมผลิตขึ้น และความเชื่อที่ทุกคนเชื่อเหมือนกัน

3. การสร้างสัญญาณในฝ่ายผูกแขนของสังคมอีสาน แบ่งออกได้ 3 ประเภท ดังนี้

3.1 การสร้างสัญญาณความศักดิ์สิทธิ์ แบ่งได้ 3 ประเภท ดังนี้

1) ผ่านกับวช นั่นคือ พระสงฆ์ สามเณร และซึ่งบุคคลเหล่านี้ถือว่าเป็นผู้ปฏิบัติอยู่ใน ศีลธรรม ช่างพระธรรมวินัยและธรรมต่าง ๆ ของพระพุทธเจ้า เมื่อฝ่ายผูกแขนได้ผ่านพิธีกรรม การบริกรรม หรือแม้แต่ได้ล้มผัสฝ่ายผูกแขน ก็เชื่อว่าฝ่ายผูกแขนเล่นน้ำได้รับพลังอำนาจ พลังความดีความเป็นศรีมงคล ที่จะแผ่เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของฝ่าย ซึ่งทำให้ฝ่ายผูกแขนเกิดความเข้มแข็งขึ้น

2) ผ่านปราชญ์ชาวบ้าน ปราชญ์ชาวบ้านถือเป็นบุคคลที่มีความรอบรู้เฉพาะทาง เป็นผู้ถ่ายทอดและรักษาวัฒนธรรมประเพณีในสังคมของตน ซึ่งปราชญ์ชาวบ้านเป็นบุคคลที่มีส่วนสำคัญในการทำให้ฝ่ายผูกแขนเกิดความเข้มแข็งของลังศักดิ์สิทธิ์ขึ้น กล่าวคือ ปราชญ์ชาวบ้านมีการสร้างสรรค์วิธีกรรมสำหรับใช้ในการผูกแขนขึ้นในสังคม ซึ่งเป็นวิธีกรรมเชิงอำนาจที่ขังถึงอำนาจของความเชื่อและสิ่งหนึ่งอื่นๆ ที่มีผลต่อ

การอ้างถึงสิ่งเหล่านี้ทำให้ปรากฏช้าๆ บ้าน มีอำนาจเป็นผู้แสดงสร้างฝ่ายผูกแขนให้เกิดความเข้มข้นได้

3) ผ่านบุพการี ฝ่ายผูกแขนถือว่ามีอิทธิพลต่อครอบครัวชาวอีสานมาก เนื่องจากในพิธีกรรมหรือขบธรรมเนียมในระดับครอบครัว เป็นการปฏิบัติขึ้นด้วยความป้องคง ความปราณາดี และสายใยแห่งความรักอันบุพาร์ชี ซึ่งผู้นำทางจิตวิญญาณในระดับครอบครัวอีสานคือบุพการี ซึ่งเป็นบุคคลที่มีส่วนสร้างให้ฝ่ายผูกแขนมีความเข้มข้นสุดที่สุดขึ้นได้ เนื่องจากได้สร้างวาระกรรมศักดิ์สิทธิ์ โดยกล่าวอ้างถึงอำนาจเหนือธรรมชาติ รวมทั้ง การอ้างพระคุณของบุพการีเองที่มีอุปการะต่อผู้รับการผูกแขน หรืออ้างวาระกรรมศักดิ์สิทธิ์ที่ส่องแบบดังกล่าวมาประมวลรวมกันเข้าในฝ่ายผูกแขน

สรุปได้ว่าการสร้างสัญญาในฝ่ายผูกแขนของสังคมอีสาน เป็นมูลเหตุ ปัจจัยที่ส่งเสริม และส่งผลให้ฝ่ายผูกแขนมีความเข้มข้นสุดที่สุด และมีพลังสะท้อนถึงผู้รับการผูก ซึ่งทำให้ผู้รับการผูกมีชัวญกำลังใจขึ้นมา และสามารถต่อสู้กับอุปสรรคปัญหาต่างๆ ได้

3.2 การสร้างสัญญาความศักดิ์สิทธิ์โดยผ่านพิธีกรรม แบ่งได้ 2 ประเภท ดังนี้

1) พิธีทางสงฆ์ ฝ่ายผูกแขนในพิธีทางสงฆ์เป็นในรูปแบบสายสัญญา ซึ่งเป็นทางผ่านของพลังอำนาจจากพิธีกรรมหรือการเจริญพระพุทธมนต์ ซึ่งพระสงฆ์ได้ส่งผ่านสู่หมอน้ำมนต์ ทำให้น้ำลายเป็นน้ำมนต์ศักดิ์สิทธิ์ได้ และสายสัญญานั้นก็ถูกลายเป็นสายที่บรรจุพลังเหล่านั้นไว้ด้วยเช่นกัน เมื่อนำมาทำเป็นฝ่ายผูกแขนจึงถือว่าเป็นฝ่ายศักดิ์สิทธิ์ เพราะผ่านการบริกรรม อยู่ฐานะจิตจากผู้ปฏิบัติอยู่ในศีลธรรมแล้ว

2) พิธีการทางพราหมณ์ เป็นพิธีกรรมที่ผสมผสานระบบความเชื่อในศาสนาพราหมณ์และศาสนาพุทธ เนื่องจากบุคคลที่ชาวบ้านเรียกว่า พราหมณ์ พ่อพราหมณ์ หรือจ้า เป็นบุคคลที่นับถือพระพุทธศาสนา แต่เป็นผู้นำในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาพราหมณ์ เมื่อฝ่ายผูกแขนเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของมณฑลพิธี ก็ต้องผ่านการร่ายบทสาด นั่นคือ บทสุดชัวญ ซึ่งเป็นบทที่ร้อยกรองสัมผัสขึ้นด้วยภาษาถิ่นอีสาน มีการสูดเป็นท่านองต่างๆ มีการล่าวถึงพระรัตนตรัย เทพยดา รวมทั้งมีการสอนด้วยคำสอนในการดำเนินชีวิต นอกจากนี้ยังมีการอวยพรเพื่อปัดเป่าสิ่งอัปมงคลและสร้างความเป็นศิริมงคล เหล่านี้ทำให้ฝ่ายผูกแขนสมบูรณ์ด้วยพลังด้านบวกที่จะจัดมลทินยันเกิดจากพลังด้านลบได้

สรุปได้ว่าการสร้างสัญญาความศักดิ์สิทธิ์โดยผ่านพิธีกรรม เป็นการสร้างพลังศักดิ์สิทธิ์ให้เกิดขึ้นกับฝ่ายผูกแขน โดยผ่านการบริกรรมมภานา การสาดมนต์ การร่ายคาถา ซึ่งเป็นพิธีกรรมทางจิตวิญญาณที่มีผลต่อจิตใจและความรู้สึก เช่น การเจริญพระพุทธมนต์ของพระสงฆ์ การบ่ายครีสุชัวญของพราหมณ์ เป็นต้น

3.3 การสร้างสัญญาความศักดิ์สิทธิ์ผ่านการกระทำของผู้ผูกและผู้เข้าร่วมพิธีกรรม

พบว่า การสร้างสัญญาในฝ่ายผูกแขน เป็นสิ่งที่ปรากฏอีสานได้สร้างขึ้น และซ่อนความหมายผ่านการแสดงสัญลักษณ์ มี 6 รูปแบบ ได้แก่ 1) การขอดปมฝ่ายผูกแขน เป็นการขอตั้งมัคคุเทศก์/คำอวยพรรวมทั้งชัวญของผู้รับการผูกไว้ให้อยู่กับคึ่งหรือร่างกาย 2) การนำฝ่ายผูกแขนคล้องหู เป็นการสร้างสัญญาอย่างหนึ่ง กล่าวคือ แสดงให้เห็นว่าฝ่ายผูกแขนเป็นของสูงส่ง ศักดิ์สิทธิ์ จึงต้องนำมาระคัดล้อไว้ที่หู เพื่อเป็นการให้ความเดราพในสิ่งที่มองสูดได้สูดสู่ชัวญ 3) การตัวผู้ฝ่ายผูกแขน เป็นการกระตุนสติให้รู้ตัว ซึ่งเชื่อว่าจะทำให้ชัวญกำลังใจกลับคืนมาสูตร่างกาย และเกิดความเป็นศิริมงคลตามวาระกรรมประกอบการตัวผู้ 4) การม้วนปลายฝ่ายผูกแขน เป็นการสร้างสัญญาให้รู้จักป้องคง กลมเกลี้ยวกัน เมื่อยกับฝ่ายผูกแขนที่ถูกหมุนเป็นเกลียว ยืนยันว่าการม้วนปลายฝ่ายผูกแขน มีลักษณะคล้ายรูปชัวญ นั่นคือคล้ายกับเส้นผ่านศูนย์กลางที่ชื่อเรียบเป็นรูปกันหอยบนศีรษะ ซึ่งเป็นการสร้างสัญญาว่า เป็นการเรียกชัวญให้มาอยู่กับร่างกาย (คึ่ง) 5) การเป่าฝ่ายผูกแขน เป็นการบรรจุพลังความศักดิ์สิทธิ์ กล่าวคือ เมื่อผู้ผูกบริกรรม อยู่ฐานะจิตแล้ว เพื่อเป็นสัญญาว่า สิ่งที่ผูกได้ ทำความเป็นมงคลไว้แล้ว ได้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในฝ่ายผูกแขน ผ่านวิธีการเสกเป่า 6) การจูมแขน เป็นการผลักดันให้ผู้ที่กำลังรับการผูกเจริญรุ่งเรืองขึ้น ผ่านการแสดงออกทางพฤติกรรมทางกาย และ 7) การบ่ายหรือการสัมผัสแขน เป็นการสร้างกำลังใจให้กับผู้รับการผูกอย่างหนึ่ง กล่าวคือ เมื่อผู้ผูกสัมผัสแขนหรือข้อมือของผู้รับ

การผูก จะทำให้ผู้รับการผูกเกิดความรู้สึกว่า มีกำลังใจ มีพลังในการต่อสู้กับอุปสรรคชีวิต

ตัวอย่างที่ 1

ภาพที่ 1 การนำผ้ายูกแขนคล้องหู

จากภาพเป็นการนำผ้ายูกแขนคล้องหู ซึ่งเป็นการสร้างสัญญาอย่างหนึ่ง กล่าวคือ แสดงให้เห็นว่าผ้ายูกแขนเป็นของสูงส่ง ศักดิ์สิทธิ์ จึงต้องนำมามคล้องไว้ที่หู เพื่อเป็นการให้ความเคารพในสิ่งที่มองสูดได้ สะดวก สุขวัณ ซึ่งประกอบด้วย การกล่าวถึงพระรัตนตรัย เทพเทวนาที หมาย นอกจากนี้ยังมีความเชื่อว่าถ้านำผ้ายูกแขนไว้ที่ตัว หรือที่ที่ไม่เหมาะสม จะทำให้มันติดคล้ำคำาด้วยพร ความเป็นศิริมงคลที่มองสูดช่วงได้สะดวก ให้ແผลเช้าไปในสัมผัษ จะเสื่อมสภาพไม่ต่างไปจากเส้นด้ายธรรมชาติที่ข้อมือแล้วพลังงานจะต่าง ๆ ย่อมไม่มีอยู่ในเส้นผ้ายูกแขนนั้นอีกต่อไป

ตัวอย่างที่ 2

ภาพที่ 2 การเป่าผ้ายูกแขน

จากตัวอย่างการเป่าผ้ายูกแขนเป็นการบรรจุพลังความศักดิ์สิทธิ์ กล่าวคือ เมื่อผูกบริกรรม อชิชฐานจิตแล้ว เพื่อเป็นสัญญาว่า ลิงที่ผูกได้ทำความเป็นมงคลไว้แล้วได้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในผ้ายูกแขน ผ่านวิธีการเสกเป่า ซึ่งเป็นการถ่ายทอดพลังอำนาจจากการอ้างถึงลิงศักดิ์สิทธิ์ลงสู่ผ้ายูกให้เกิดความเข้มข้น ศักดิ์สิทธิ์

สรุปได้ว่าการสร้างสัญญาความศักดิ์สิทธิ์ผ่านการกระทำของผู้ผูกและผู้เข้าร่วมพิธีกรรม เป็นการสร้างสัญญาชื่นในผ้ายูกแขน ซึ่งมีผลต่อความรู้สึกนึกคิดของคนที่เข้าร่วมพิธีกรรม จะทำให้รู้สึกว่าพิธีกรรม หรือผ้ายูกแขนมีความเข้มข้น ศักดิ์สิทธิ์ เพราะเป็นรหัสปริศนาที่เป็นสัญลักษณ์ ซึ่งไม่ใช่ภาษาที่สามารถอ่านหรือเขียนได้โดยตรงแต่ต้องอาศัยการศึกษาบริบทลัค ความเชื่อ พิธีกรรมแล้วจึงนำมาหาข้อสรุป

สรุปผลการวิจัย

1. วิธีการที่ใช้ในการผูกแขวน แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ 1. วิธีการมีคำสอนในพิธีผูกแขวน ของสังคมอีสาน ซึ่งแบ่ง 2 ประเภท ได้แก่ 1) วิธีการมีคำสอนเชิงพุทธปรัชญา 2) วิธีการมีคำสอนแบบ ศตวรรษบ้าน และ 2. วิธีการมีคำสอนในพิธีผูกแขวนของสังคมอีสาน แบ่งได้ 2 ลักษณะ ดังนี้ 1) วิธีการมีคำสอนเชิงอำนาจ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ ได้แก่ (1) วิธีการเชิงอำนาจของพระรัตนตรัย (2) วิธีการเชิงอำนาจของผู้ชายศักดิ์สิทธิ์ (3) วิธีการเชิงอำนาจของพระคatta (4) วิธีการเชิงอำนาจของบุพการีที่มีต่อ ขวัญ และ 2) วิธีการมีคำสอนที่เกี่ยวกับเพศวิถี

2. บทบาทของผู้ชายผูกแขวนในสังคมอีสาน แบ่งเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ 1. บทบาทในการเป็นทางออก ของการคลายความดับช่องใจ ประกอบด้วย 1) เป็นเครื่องสร้างดิริมมงคล 2) เป็นเครื่องบัดเป้าสิ่งอัปมงคล 3) เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจและระลึกถึงกัน 4) เป็นการรวมกำลังใจ 2. บทบาทในการอธิบายที่มาและความสำคัญ ของพิธีกรรม ได้แก่ เป็นกุศลloba ให้เข้าถึงความดี และ 3. บทบาทในการรักษาปัทสสถานของสังคม ประกอบด้วย 1) เป็นเครื่องมือจัดระเบียบสังคม และ 2) เป็นการบำรุงสังคมและรักษาประเพณี

3. การสร้างสัญญาณในผู้ชายผูกแขวน แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ 1. การสร้างสัญญาณความศักดิ์สิทธิ์ ประกอบด้วย 1) ผ่านนกบวช 2) ผ่านประชาร্ঘชาบ้าน 3) ผ่านบุพการี 2. การสร้างสัญญาณความศักดิ์สิทธิ์ โดยผ่านพิธีกรรม ประกอบด้วย 1) พิธีทางสงฆ์ 2) พิธีทางพราหมณ์ และ 3. การสร้างสัญญาณความศักดิ์สิทธิ์ ผ่านการกระทำของผู้ชายและผู้เข้าร่วมพิธีกรรม แบ่งออกเป็น 7 ประเภท ดังนี้ 1) การขอดปมผู้ชายผูกแขวน 2) การนำผู้ชายผูกแขวนคล้องหู 3) การตัวดับผู้ชายผูกแขวน 4) การม้วนปลายผู้ชายผูกแขวน และ 5) การเป่าผู้ชายผูกแขวน 6) การจูมแขวน และ 7) การบ่ายหรือการล้มผั้สแขวน

อภิปรายผล

1. วิธีการเล่าเรื่องความมหัศจรรย์ของผู้ชายผูกแขวน

เป็นเรื่องเล่าที่เกิดขึ้นจริงในบริบทสังคมอีสาน โดยเป็นประสบการณ์ของผู้เล่าโดยตรง หรือ เป็นเรื่องมุขปาฐะที่ได้ยินได้ฟังสืบต่อ กัน ทำให้ผู้ชายผูกแขวนมีพลังอำนาจ บทบาท และมีอิทธิพลต่อสังคมอีสาน มากที่สุด ซึ่งเป็นเรื่องที่เกิดปาฐกภาริย์รับคนป่วยดีเดียง เมื่อนำผู้ชายผูกแขวนมาผูกที่หัวเมื่อแล้ว ผลปรากฏว่าบุคคล นั้นเมื่อการดีขึ้นโดยลำดับ ซึ่งอาจจะเป็นเพราะการผู้ชายผูกแขวนที่เกิดความมหัศจรรย์ขึ้นจริง ๆ หรือเป็นเพราะ ความบังเอิญตาม แต่ก็มีผลต่อความรู้สึกของคนในสังคมว่า ผู้ชายผูกแขวนมีความเข้มแข็งศักดิ์สิทธิ์ สามารถ ดลบันดาล บัดเป่า หรืออบล้างเสนียดจัญโญได้จริง นอกจากนี้ยังปรากฏเรื่องเล่าความมหัศจรรย์ เกี่ยวกับ ภูตผีวิญญาณหรือสิ่งลี้ลับที่ไม่สามารถมองเห็นได้ว่า ผู้ชายผูกแขวนสามารถบังคับสิ่งเหล่านี้ได้ถ้ายังคง เครื่องราง ของชั้งขึ้น ๆ ซึ่งเรื่องเล่าเหล่านี้ทำให้ผู้ชายผูกแขวนยิ่งเพิ่มพลังอำนาจ ความศรัทธาในผู้ชายผูกแขวนมากยิ่งขึ้น โดย เผรพยายามที่บิดามารดาเป็นผู้นำให้ เพราะเชื่อว่าพระคุณของบิดามารดา สามารถแผ่ไปบังคับคุ้มครอง ลูกได้ทุกเมื่อเพราะอาศัยความรักแท้อันบริสุทธิ์ที่มีต่อบุตร

2. การผูกแขวนเป็นปฏิบัติการทางจิตวิทยา

การผูกแขวนเป็นจิตวิทยาอย่างหนึ่งที่มีอยู่ในพิธีกรรมการผูกแขวนและผู้ชายผูกแขวน กล่าวคือ การผูกแขวนเป็นการสร้างเสริมพลังทางบวก เสริมสร้างขวัญกำลังใจให้เกิดความมั่นคง เชื่อมั่น ซึ่งมีผลต่อ สภาพจิตใจของผู้รับการผูก ทำให้มีพลังใจในการต่อสู้อุปสรรคและการดำเนินชีวิตต่อไป ลดความลังเลกังวล ผงศรีวัช เจริญสุติวัฒน์, 2558) กล่าวว่า “การผูกแขวนถือเป็นปฏิบัติการทางจิตวิทยาที่มีผลต่อสุขภาพกาย และสุขภาพจิต การผูกแขวนเป็นการสร้างขวัญกำลังใจให้มีความเข้มแข็งพร้อมที่จะต่อสู้กับภาระในหน้าที่ และต่อสู้กับอุปสรรคหรือปัญหาทั้งมวลโดยไม่ย่อท้อ ทั้งยังเป็นความผูกพันทางสังคมอีกอย่างหนึ่งด้วย เพราะ การผูกแขวนเป็นการแสดงถึงความปรารถนาที่จะให้ผู้รับการผูกแขวนมีความสุขความเจริญด้วยใจจริงอันจะ

ส่งผลให้เกิดไมตรีจิตมิตรภาพระหว่างผู้ผูกเชื่นและผู้รับการผูกเชื่น ในทางสังคมจึงถือว่าการผูกเชื่นเป็นจิตวิทยาในการสร้างความรักความสามัคคี อันจะก่อให้เกิดความมั่นคงเข้มแข็งของชุมชน ส่งผลให้ได้รับความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน สร้างความเป็นปึกแผ่นให้กับสังคมและประเทศชาติโดยรวม”

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อเรื่อง “ผ้ายูกแขน : วิถีกรรม บทบาท และการสร้างสัญญาณในสังคมอีสาน” ซึ่งสามารถแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การศึกษาในครั้งนี้ทำให้ผู้วิจัยเห็นความสำคัญและเข้าใจในภูมิปัญญาทางความเชื่อในผู้ชาย ผู้ชายที่มีต่อปริบัติสังคมอีสาน ดังนั้นผลการศึกษาจะเป็นลิ่งที่ยืนยันภูมิปัญญาคนนี้ และเป็นการวิเคราะห์ให้เห็นคุณค่าภายในที่แฝงไว้ด้วยวิธีคิด และกลวิธีที่ใช้ฝ่ายผู้ชายเป็นเครื่องมือเปลี่ยนแปลงสังคมไปในทางสร้างสรรค์

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาฝ่ายผู้แทน : วิชากรรม บทบาท และการสร้างสัญญาในสังคมอีสาน ทำให้ผู้วิจัยมีความรับรู้เกี่ยวกับบริบทในสังคมอีสานผ่านฝ่ายผู้แทน โดยอาศัยทฤษฎีได้แก่ วิชากรรม บทบาท และสัญญา ดังนั้นจึงควรศึกษาโดยใช้ทฤษฎีอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความหลากหลายด้วย

เอกสารอ้างอิง

กาญจนาก แก้วเทพ. (2542). การวิเคราะห์สื่อ : แนวคิดและเทคนิค. (พิมพ์ครั้งที่ 2). เอดิสัน เพรส โปรดักส์.

เกิด ศรีวารมย์. (2563). (การสื่อสารส่วนบุคคล, 3 กุมภาพันธ์ 2563) สัมภาษณ์.

ไชยรัตน์ เจริญสินโภพ. (2554). ภาษาทักษะการเมือง/ความเป็นการเมือง. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บุญมี แท่นแก้ว, สถาพร มาสีเวชพงศ์, บุญเรือง อินทวันต์, สุร พุฒวงศ์ และประพัฒ์ โพธิ์กลางดอน. (ม.ป.ป.). พุทธศาสนา-ปัชญา. (พิมพ์ครั้งที่ 3). โอด เอส บริวเนอร์ เอ็กซ์.

ปิยลักษณ์ โพธิ์วรรณ. (2559). กระบวนการสร้างพื้นที่ทางสังคมของผู้อิสาน. วารสารกรุงแลวัฒนธรรม.

17 (32), 100 –110.

พงศ์ธนวัช เจริญสุติวัฒน์, ปฐม วงศ์สุวรรณ และวิชยา ใจชิตะ. (2558). วิชากรรมคำอวยพรในวรรณกรรมคำผูกแขนอีสาน. วารสารมยลาร. 15 (1), 253–261.

พงศ์ธนวัช เจริญสุติวัฒน์. (2558). วิชากรรมคำอวยพรในวรรณกรรมคำผูกแขนอีสาน. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม].

ศิริพร ณ ถลาง. (2552). ทฤษฎีคิดชนวิทยา วิธีวิทยาในการวิเคราะห์ดำเนินการ-นิทานพื้นบ้าน. (พิมพ์ครั้งที่ 2). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมปอง ท่านะเวช. (2563). (การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 มีนาคม 2563) สัมภาษณ์.

สำลี รักสุทธิ. (ม.ป.ป.). สืบสานดำเนินงานบุญประเพณีอีสาน. รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.

เหลียง ศรีกอกโพธิ์. (2563). (การสื่อสารส่วนบุคคล, 14 กุมภาพันธ์ 2563) สัมภาษณ์.